

Půda

Půda je jedním z nej cennějších přírodních bohatství, neobnovitelným přírodním zdrojem a základním výrobním prostředkem v zemědělství a lesnictví. V současnosti je půda vysoce ohrožen a různými formami degradace. K hlavním degradačním faktorům půdy patří : zábory půd , eroze , utužení ornice a podorničí, acidifikace, ztráta organické hmoty, ztráta biologické diverzity a také kontaminace půdy. Lze předpokládat, že vlivem očekávaných změn klimatu bude degradace půdy nadále pokračovat.

Zábory z. p. se v posledních 15 letech výrazně zrychlily, zejména pro nejrůznější stavební a jiné účely (skladové haly, obchodní a zábavní střediska, parkoviště, komunikace, občanské a průmyslové výstavby, těžba nerostných surovin, zejména štěrkopísků apod.). V současnosti je denně odnímáno cca 15 ha, převážně vysoce kvalitních půd. Dochází tak k nevratnému záboru půdy a k poškození většiny jejich produkčních i mimoprodukčních funkcí, čímž dochází k ovlivnění celé okolní krajiny a ŽP¹⁶.

Vážným problémem degradace je eroze ze zemědělsky i nezemědělsky využívaných ploch, při níž dochází ke ztrátám nejurodnější části z. p. – ornice, zmenšuje mocnost půdního profilu, snižuje obsah živin a humusu atp. Sekundárním efektem eroze je znečišťování vodních zdrojů, zanášení akumuláčních prostor nádrží, snižování průtočných kapacit toků, zakalení povrchových vod, zhoršování prostředí pro vodní organismy, zvyšování nákladů na úpravu vody a těžbu usazenin, aj.

Při větrné erozi dochází především k poškozování klíčících rostlin, odnosu jemných částic půdy a humusu, zanášení závětrných poloh a rychlé vysušování půdy. Další závažnou degradací půdy je její utužování (v ČR je utužením ohroženo 40 % ZPF), což omezuje infiltraci srážkové vody do půdy .

K utužování půdy se váže i acidifikace půd – velmi pomalý degradační proces, který je negativně ovlivněn lidskou činností (nadměrný vnos dusíku do půdy, kyselá srážka, omezení pěstování leguminóz, nedostatečná aplikace vápenatých hnojiv apod.). Důsledkem je snížení odolnosti z. p. vůči erozi vlivem změny pH.

Všechny výše zmíněné faktory mají za následek úbytek půdní organické hmoty. Pro kvalitu a úrodnost půdy je tato organická hmota zásadní, a proto je vnos dostatečného množství organických hnojiv pro půdu nezbytný.

Kontaminace půd má v ČR převážně bodový charakter, avšak s výskytem rozsáhlejších areálů se zvýšenou zátěží půd některými typy polutantů (severočeský a severomoravský imisní region, Příbramsko a další). Nejvýznamnějšími zdroji toxických prvků a sloučenin jsou zvýšená imisní zátěž (včetně lokálních zdrojů, především spalování fosilních paliv, exhalace z dopravy atd.), vypouštění splaškových odpadních vod, existence černých skládek i přímé vstupy do zemědělských půd nesprávnou aplikací některých typů materiálů (kaly z ČOV, vytěžené sedimenty, hnojiva) a agrochemikálií (zejména nevhodné používání pesticidů). Stále více aktuální je ochrana půdy, kterou musí začít důsledně řešit vlastníci půdy včetně státu a uživatelé půdy.

Jako jeden z nástrojů ochrany půdy využívá ČR Komplexní pozemkové úpravy (KoPÚ). Je nanejvýše žádoucí postup KoPÚ i nadále prosazovat a podporovat, přesvědčit vlastníky a uživatele půdy o jejich prospěšnosti a nezastupitelnosti a postup KoPÚ urychlit. Jedním z hlavních koncepčních cílů Státního pozemkového úřadu (SPÚ) pro následné období je udržovat počty zahajovaných a ukončovaných řízení o KoPÚ, event. jednoduchých pozemkových úprav na úrovni více než cca 200 ročně. Proces pozemkových úprav by pak mohl postupovat rychlostí cca 150 tis. ha ročně.

Navýšení počtu zahajovaných pozemkových úprav dále souvisí s řešením celospolečenských veřejně prospěšných zájmů, a to zejména spolupráce příslušných složek ŘSD a příslušných složek SPÚ při přípravě a výstavbě liniových staveb. Zvýšená potřeba adaptace na klimatickou změnu a s ní související četnější výskyt povodní z přivalových srážek, období sucha a výrazných projevů degradace půdy se odráží především v potřebě navýšování počtu prováděných pozemkových úprav. Stejně tak se v této potřebě odráží podpora rozvoje venkovského prostoru.